

CSALÁD ÉS ÉRTÉKREND

A családi élettel kapcsolatos legtöbb kedvező vagy kedvezőtlen statisztikai tény egyéni és társadalmi dimenziókban szétágazó értékrendi okláncolatokat is takar. Ki állíthatja, hogy nem húzódik meg értékelő beállítódás, magatartás vagy meggyőződés, életfelfogás vagy világnézet a demográfiai robbanás, illetve beszűkülés (egyke, egyse) adatai mögött; a családi kötelekek lazulását vagy a házasság-életforma igenlését, a válások s a házasságon kívüli születések gyarapodását bizonyító számok háttérben; vagy a családok mindennapjait kitöltő félelmek és remények, a családtagok kapcsolatait betájoló kölcsönös érzületek vagy felismerések, tervek és döntések, veszekedések és megbékélések alapjainál? Az értékvilág mechanizmusai élet-tani és nagytársadalmi áramok modellálásában a család minden lépését és egész tevékenység-rendszerét szabályozzák.

Az érték-szféra személy- és családformáló szerepét bizonyító tapasztalati nyersanyag feltárásában főleg az etnológia és művelődés-antropológia jeleskedik. Sok az érték-tani, filozófiai, művelődéstörténeti, erkölcs-tani és esztétikai spekulatív felismerés is. Gyakorlati hasznosíthatóságuk azonban mindenekelőtt a pedagógiai, pszichiátriai, joggyakorlati és társadalomlélektani, kommunikációtani és praxeológiai megközelítéseknek van. Az idevágó kutatások arról győznek meg, hogy az érték-rend problémaanyaga szervesen illeszkedik a mindenkori társadalmak ideológiai rendszerébe, s felmérése, értelmezése és ügykezelése időszerű társadalompolitikai igény. Sok szintű és árnyalt megismerését az értékrendi tájékozódás és tájékoztatás gyakorlati fontossága s nem utolsósorban az a felismerés tüzi napirendre, hogy a jelenségkör alapos ismerete áttételesen hozzájárulhat az optimális politikai, gazdasági, művelődési és mindenfajta szociális és személyiség-modell formálásához.

A következőkben a családi élet értékrendi megnyilvánulásai-val kapcsolatos tájékozódó vizsgálódás első lépéseit kíséreljük meg axiográfiai és axiometriai család-vizsgálati eljárás megalapozásához.

Kultúra és értékrend

A család értékrendje adott társadalmi lét művelődési valóságának szerves része, annak kiscsoportszintű jelentkezése.

Ha elfogadjuk azt az értelmezést, mely szerint a kultúra történelmileg és társadalmilag meghatározott munkatevékenység alapján és annak koordinátái között elsajátított információ működési állapota, elfogadhatjuk azt a kiegészítést is, hogy az értékrend az információk olyan működésszintje, mely alkalmas arra, hogy tevékenységünket s minden irányú illeszkedésünket társadalmilag meghatározott minták alapján szabályozza. Ebből következik, hogy nincsen kultúra értékrend nélkül, hogy az értékrend értékformák összetartozó rendszere, s az is, hogy az értékrend a kultúra ideológiai szférájának alapszövege. S minthogy lényegüket illetően mindezek

elsősorban az értékrend funkcionalitására utaló megállapítások, figyelniük kell arra a felfogásra is, mely szerint az érték a szubjektum viszonya az emberi munka anyagi és szellemi eredményeihez (B. A. Csagin), vagy arra a történelem-antropológiai megfogalmazásra, mely szerint az érték az ember lényege kibontakozásának előidézője és feltétele (Heller Ágnes). S ha tekintetbe vesszük, hogy Marx szerint az emberi lényeg társadalmi viszonyok összessége, s alkotóelemei a munka, a társadalmiság, az egyetemesség, a tudatosság és a szabadság, elvont megfogalmazásban előttünk áll az értékrend teljes problematikája: keletkezése és alakzatai, létformája és funkciója, vízszintes és függőleges dinamikája.

Cselekvéstani megközelítésben az érték a szükséglet- és érdekalakzatok koordinátái között értékelő ember cselekvéseiben eszmei valóságként, illetve tárgyi és eszmei dolgok értékességét becsülő mértékként határolódik el. Az egyéni és társas tevékenységek minden szintjén és formájában jelen van, ténylegességben és képességben, objektívan és jelszerűen, de mindig üzenetszerű töltéssel. Funkciója cselekvés-tájékoztató, illetve betájolás és tevékenység-szabályozás. Az értékek láncolódásából alakult értékrendszer révén értékmozgás érvényesül, a kultúrák egész szövetében. Egyrészt a kultúraalkotó, kultúrahordozó és kultúraalkalmazó tényezők által, másrészt abban az értelemben is, hogy az ember nembeli lényegének és létének minőségi szolgálatát értékkonfliktusok és értékforradalmak, mutációk és zavarok, győzedelmeskedő és megújuló értékideálok, normák és mértékek jelzik.

Az értékérés egyéni és kollektív készségét a mindennapok gyakorlatában minden kultúra kialakítja. Eszmei síkon az értékesség értékeszmény és értéknorma konstellációjában jelenik meg. Az előbbi a felső értékhatárt, az utóbbi az alsót jelzi. Az értékelő ember pszichikumában ez az a mechanizmus, mely mértékként működik s mellyel ítéleteinkben a dolgok értékelteliségi fokáról döntünk. Vizsgálatok bizonyítják az érték, illetve értékelések kialakulásának társadalmi meghatározottságát s többek között azt, hogy az értékelés módozatai és formái az ember személyiségében értékrendszerré szerveződnek, s életutakat szabályozva az emberek típusos elkülönülését eredményezik (J. S. Bruner, C. C. Goodman, C. Morris, Varga Károly).

Nem feladatunk az értékrend és érték rendszeres kifejtése, éppen ezért csak utalunk a kérdéskör olyan jelentős vonatkozásaira, mint az érték és értékrend egyéni, egyén- és csoportközi dinamikája, történelmi mozgása, tárgyiasulása és jel-tana az emberi társadalmak alapszerkezetének meghatározó rendszerében.

Értékközpontú családvizsgálódásokról

Elsődleges-csoport minőségében a család, státus-, szerep- és kommunikációs adottságai között, értékrendjében (tagjainak érdekeiben, érdeklődésében, meggyőződésében) viszonylagos öntörvényűséggel a mindenkori nagytársadalmi értékrendet reprodukálja. Mindennapi helyzeteiben az értékrendi jelzések egy része tárgyiasult jelretegekben tör felszínre, más része egyedi viselkedésben, illetve személyközi kapcsolatokban.

A lakás, a háztartás tárgyai és eszközei izlésállapokra utalnak, az elrendezés, tisztaság és öltözködés szép- és rendérzékre, a családnépesedés családépítő szándékra, gyermek-, illetve családszemléletre, esetleg közösségpolitikai magatartásra figyelmeztet. A házastársi viszony kölcsönös megbecsülésre és igazságosságra, a

szülő—gyermek kapcsolat nemzedékközi békére vagy ellentétre, a kis- és nagytársadalmi bekapcsoltság pedig a társadalmiasultság fokára, a különféle javak ranghelyzete viszont életfelfogásra, világnézetre vagy eszményrendszere enged következtetni. A kulturális ellátottság az érdeklődés fokát és tagoltságát mutatja, az időbeosztás és időkihasználás a munkamagatartást és a szervezethez való viszonyt, az életvitel az értékbeállítódást, a családi légkör pedig az otthon értékszintjét tükrözi. Mindezek a jelzések nemcsak feltűnnek a társadalom- és emberismeret mindennapi gyakorlatában, de minősülnek, s a köznapi családismereti technológia szabványosított alapjaivá és eszközeivé válnak.

Nagyfokú életközelséggel mutatkoznak meg a család értékdimenziói a szépirodalmi alkotásokban. Minden valamire való mű a valóság teljességét szándékolja, de közelítő ereje az axiológiai szinttől és üzenettől, az író jellemalkotó érzékétől, a jellemek s egyéb értékhordozó közegek értékelméleti vezéreltségétől függ. A nagy családregényekben (*A Thibault család*, *Elvarázsolt lélek*, *Forsythe-Saga*, *Rokonok*, *Égető Eszter*) ugyancsak a szereplők jellemvilága és környezetük értékátjóltsága az üzenet- és dokumentumhordozó. Nem tévedünk nagyot, ha azt mondjuk, hogy például az olyan családtárgyú munkák is, mint Sütő András *Anyám könnyű álmat* vagy Herédi Gusztáv *Sóhajt a fenyves* című írása, eltérő, de egyaránt hatékony írói módon éppen emberi kapcsolatok értékdinamikájával dokumentálják azt a családtípust, amely hagyományalakokba fogódzkodó szívósságát és védettségét külső korróziós erők ellenében belsőanyaközpontú axiológiai vezéreltséggel táplálja, illetve azt a családot, amely kívülről irányított elidegenültségében a tekintélytartás, illetve presztízszfogyasztás és kifeléélés értékszakadékein némul el.

A köznapi és irodalmi családismeret érvényessége és hitelessége nem minden esetben magasfokú, de ez nem jelenti, hogy eljárásaik kiindulópontként ne lennének értékesíthetők tudományos igényű családismeret céljaira. A felsorolt tárgyi és alanyi jelzések számai ugyanis mindkét esetben — a mindennapi gyakorlatban éppen úgy, mint az irodalomban — dinamikus szerkezeteik és összefüggéseik szerint a család értékrendi szférája felé mutatnak.

A család és minden más társadalmi alakulat *értékrendrajzát* (axiográfiáját), illetve *értékmérési* (axiometriai) vizsgálatát éppen az átfogó jelleg, a jelenségkör információ-sűrítettsége s ennél fogva a gazdaságosság és az érzékenység teszi indokoltá. Az értékközpontú családismeret ugyanis nagy felületen és mélységben enged következtetni a család al- és felettes rendszereinek szerkezetére és működési jellegzetességeire, dimenzióira és kondicionáltságára. A kolozsvári értékelméleti iskola (Böhm Károly, Varga Béla, Bartók György, Tavasz Sándor) már a századfordulón bizonyítja az értékrend cselekvésszabályozó funkcióját, s Böhm axiológiájában tétel-szerűen a választás értékelő aktusának személydiagnosztikai szerepét is hangsúlyozza („Mondd meg nekem: mit praeferálsz? s én megmondom neked: ki vagy?” *Aziológia vagy értékten*. Kolozsvár, 1906). Az érték kategóriával sok pedagógiai, lélektani, szociológiai, cselekvéseméleti és művelődésantropológiai szerző (E. Spranger, E. Durkheim, Dékány István, Max Weber, F. L. Znanieckij, P. Sorokin) dolgozott, az értékfogalommal a polgári társadalomtudományok balszárnya is operál (G. Gurvitch, C. W. Mills), s a személy- és társadalmi értékrend vizsgálati megközelítése eltérő elnevezések alatt eredeti megoldásokat eredményezett. Így: L. L. Thurstone magatartásfelméréseit, Szondi Lipót sorselemzését, illetve ösztöndiagnosztikáját, Noszlopi László jellem- és világnézetpróbáit, L. I. Moreno szociotesztjeit, vagy C. Morris életút-modelljeit. Mindezek az eljárások az egyén értékelő választási aktusára épülnek, a személyiség értékvonatkozásait működtesítik, s esetleges hatékony-ságuk éppen ezzel függ össze.

A szocialista valóság sürgető ösztönzésére az érték kategória a materialista filozófiai és társadalomtudományokban is különböző jellegű és szintű kutatások tárgya lett (Lukács György, Heller Ágnes, A. Tánase, Kallós Miklós, Roth Endre, P. Apostol, Gáll Ernő, L. Grünberg), s kialakulóban vannak rendszertanilag önálló axiólogiák is (V. Tugarinov, Barna József, O. S. Drobnyickij). Ugyancsak a gyakorlat sürgetésére, ha kissé megkésve is, megindult a személyiség értékrendi vonatkozásainak empirikus feltárása (barát- és párvalasztás, magatartás, izlésállapot, életfelfogás, műveltségállapot, életmód, életvitel, eszményrendszer) különböző hagyományos, eredeti vagy alkotó módon továbbfejlesztett technológiák alapján (Z. Bauman, Donáth Blanka, V. B. Olsanszkij, N. Bellu).

A család értékrendje összefüggésében elsősorban a csoportokra, illetve azok értékrendszerére vonatkozó szociológiai, szociálpszichológiai és kommunikációtani vizsgálatok érdekelnek. Régebbi elméleti és empirikus vizsgálati munkák mellett (Farkas Geiza: *Az emberi csoportok lélektana*, 1916; Dékány István: *Bevezetés az interpszichikai megismerés elméletébe*. Kolozsvár, 1919; Mikó Imre: *Családviszonyok. Az erdélyi falu...* Kolozsvár, 1932; Venczel József: *Családkutatás és nemzetségtan*. Erdélyi Iskola, 1936—37. 5—6.) konkrét művelődéstörténeti és családszociológiai vonatkozású, szociográfiai, életrajzi és önéletrajzi művek nyújtanak eredeti anyagot. A Le Play-féle összehasonlító monografikus családkutatásokra visszavezethető statisztikai, életritmus- és monografikus családfelmérések keveset mondanak a csoport értékrendi vonatkozásairól. Egyébként a kiscsoportok szociológiai és társadalomlélektani törvényszerűségeinek szakszerű vizsgálata az utóbbi évtizedekben bontakozott ki. A „szemtől szembe” csoport („face-to-face” — C. H. Cooley), az „elvárások” (M. Weber), a „csoportdinamika” (K. Lewin), az „emberi kapcsolatok” (E. Mayo), a csoportosulások lappangó hálózata (L. I. Moreno), a „szerep-státusz” (R. Linton, T. Parsons), a „kommunikáció” (G. H. Mead) s a „vonatkozási csoport” (R. K. Merton) azok a kategóriák, melyek kísérleti megközelítése árnyaltabbá tette idevágó ismereteinket. E kategóriáknak s a kutatási technológiáknak szocialista körülmények között történő honosítása a dialektikus materialista társadalomtudomány metodológiája szerint az utóbbi évtizedben vált gyakorlattá.

A kifejezetten családvonatkozású értékrendvizsgálatok mellett, mint amilyen a családtagok közötti rokonszenv, munkaethosz, eszményrendszer, izlésállapot, nemzedéki viszony, szerelem és családtudat (Mérei Ferenc, J. Dumitrescu, Sas Judit, Harsányi István, Sipos Zsuzsa, Lukács Tibor, Fekete Gyula, A. Darie, Pataki Ferenc, C. Ștefănescu, Dobos László), családaxiólogiai vonatkozásokat érintenek a rétegződésre (Ferge Zsuzsa), az életmódra (Szántó Miklós, I. Trandafir), a termékenységre (Szabady Egon), a szabad időre (Szalai Sándor, Albert Ferenc), a munkaerőköltségre (Gh. Berescu), az ifjúság életfelfogására (Varga Károly, O. Bădina) vagy a csoport rejtett ideológiai szerkezetére (Hunyady György) vonatkozó kutatások is. Az empirikus kutatások tartalmi gazdagodását jelzik az előítéletekre, a „bűnbak”-ságra, s általában a hamis tudatra, az elhajló és torz viselkedésformákra vonatkozó feltárások.

A röviden vázolt értékrendi vizsgálódások ne keltsék azt a benyomást, mintha a szociológia és pszichológia vagy egyéb embertudományok kísérleti és alkalmazott törzsanyagában az értékjelenségek funkcionális súlyuk arányában szereplnének. A feléfordulás nincs arányban a funkciószúlyal, s ez azt is magában hordozza, hogy az egyén, csoport és nagytársadalom értékjelenségeinek empirikus kutatása és műszaki problémái közös tető alá kívánkoznak. Egy régebbi írásunkban (*Viselkedés, értékrend, axiometria. Korunk*, 1970. 5.) ilyen értelemben szözlünk az axiógráfia

és axiometria konstituálásának időszerűségéről. Ez a sürgősség nemcsak belső tudományos és tárgylogikai szempontból, de társadalmi oldalról is mindegyre nyomósabb. Szocialista társadalmunkban ugyanis mind a vezetés-, irányítás- és döntéstudomány ismereteinek alkalmazása során érvényesülő kibernetizálódás, mind pedig társadalmunk minden irányú kapcsolatrendszerének humanizálódása s egész emberi tevékenység- és cselekvésrendszerünk orientációja így vagy úgy axiológiai megfontolásokat érvényesít. A szocialista értékrendi megfontolás tényleges és egyetemes érvényesítésénél semmi sem fontosabb, azonban *megfelelő mérőeszközt* feltételez. Ilyen mérőeszköz pedig csak az eszmények és a tények tudományos összevetéséből születhet.

Vonatkozik ez mindenben a családra is, azzal a megszorítással, hogy általánosabb érvényű összefüggések keretében utat kell nyitnunk családtársadalmunk sajátságos *nemzetiségi értékjelenségeinek* irányában is.

Valóság, eszmény, utópia

Megoszlanak a feltevések a család eredete tekintetében, s még változatosabb azoknak az elgondolásoknak a száma, melyek a család jövőjét fürkészik és munkálják. Az utóbbiak között szép számmal vannak eszmények, utópiák és irreális elképzelések is. Nem ritka az „anthropological fiction“-szerű ötlet (Heller Ágnes—Vajda Mihály), s a „válság“-pániktól fűtött temetési hangulat sem. Mindez azonban kis mértékben zavarja azt a tényt, hogy ez a társadalmi alakulat emberi egzisztenciánk dialektikájában gyökerezik, mindennapjaink döntő szervezési központja, s minden emberi létezés előfeltételét, a népek történelmi folytonosságát, a biológiai és a társadalmi újratermelést munkálja. A családnak ez a kettős funkciója alapvető s történelmileg lényegében állandó. Más szavakkal ez azt jelenti, hogy a család mint elsődleges társadalmi csoport makroszociális hatásokra (termelőmód, termelési viszonyok) szervezeti és intézményes formáját (vérrokonági család, punalua család, patriarchális monogám nagycsalád, monogám kiscsalád, polgári, proletár, szocialista család) s ennek megfelelően belső és külső kötelekeinek tartalmát és működési jellegét ugyan változtatta és változtatni is fogja, de funkcionális érték jellegű alaphatározománya, az *újratermelés*, történelmi létét és értékét nemcsak bizonyítja, de mindennel szemben elégségesen indokolja is.

Bár egyes családszociológusok napjaink polgári és szocialista családtípusának szerkezeti és működési változásából, funkcióinak, a családtagok egymás közti viszonyának módosulásából a családforma válságára, illetve megszűnésére következtetnek, tekintetbe kell vennünk a nagytársadalmi háttért (a termelőmód megváltozása, ipari forradalom, női emancipáció, városiasodás, információrobbanás), melynek közegében a család funkcionál. Könnyen belátható, hogy a mai valóság hosszú *fejlődés* eredménye, s nem általában a család válságáról, hanem a polgári házasság és család bomlási, s a szocialista család, illetve házasság születési tüneteiről van szó. Polgári és szocialista szociológusok egyaránt erre vagy ehhez hasonló következtetésre jutnak. (M. Sorre red.: *Sociologie comparée de la famille contemporaine*, 1955; A. Khartchev: *Quelques tendances de l'évolution de la famille en URSS et dans les pays capitalistes*; in: *La sociologie en URSS*, 1966.; Kulcsár Kálmán: *A család szociológiai problémái*; in: *Az ember és társadalmi környezete*, 1969.)

A fejlődés az eddigi történelmi családformákban könnyen bizonyítható. Megmutatkozik ez a nemek közötti kapcsolat jellege tekintetében a rendezetlenségtől

a mind teljesebb rendezettség felé történő haladásban; a nő és férfi viszonyában a tényleges egyenjogúság fokozódó érvényesülésében; a párválasztásnál pedig a szerelem, illetve a szabadság növekvő szerepében. Mindhárom tendencia *törvény-szerűen* jellemzi a szocialista családmódot, s inkább szórványosan és véletlenszerűen a polgári családot.

Mint ahogy a szocialista társadalmakban a szocializmus kibontakozása s a nagyméretű iparosodás időben egybeesik, a két családtípus — a polgári és a szocialista — között megtevesztő hasonlóságok léphetnek fel. Ilyen jellegű hasonlóság tapasztalható a családméret csökkenése, a család hatalmi struktúrájának demokratizálódása és egyes funkciók gyengülése, illetve erősödése tekintetében. Azonban távol minden illúziótól és megtevesztő egyszerűsítéstől tudnunk kell, hogy itt szociológiai tényezők nagy tömegre vonatkozó statisztikai jellegű következményeiről van szó. Ezek a szociológiai tényezők (termelőerők, termelési viszonyok, hatalmi struktúra) sokszoros áttételeken a családot ugyan sajátosan alakítják, de ezen belül ugyan csak szociológiai tényezők — így a társadalmi munkamegosztásban elfoglalt hely szerint — a szocialista családot is differenciálják, s a család konkrét társadalmi lét-alapjának megfelelően eltérő szociálpszichológiai közeget (érdekstruktúrát, igényeket, elvárásokat, társadalmi közérzetet, szociális értéktudatot, életmódeszményeket, pálya- és élettervet, értéktudatot) produkálnak.

A szintetikus módszerrel közelítő családvizsgálódás változó világunk család-társadalmi valóságából számos figyelemre méltó erősödő és gyengülő tendenciát szűrhet ki.

Alapvető tény, hogy a szocialista család köznapi mozgásrendszere nagytársadalmi szerkezetek függvényében a szocialista házasság írott és íratlan normarendjét érvényesíti, s a két valóság-szféra közötti dialektikus kapcsolat alapján bontakozik ki. Azonban a házasság mint a családi integráció társadalmilag intézményesített kerete a valóságban csak kisebb-nagyobb mértékben közelítheti a szocialista családideált. A valóságban itt ugyancsak szociológiai tényezők nagy tömegre vonatkozó statisztikai jellegű következményeiről van szó, s az új minőségi tendenciákat jelző vonulatok körül a variánsok széles skálája gyűrűzik:

— a szocialista család a tudományos-műszaki forradalom, az információ-robbanás, iparosodás, városiasodás, általános rétegmozgás és népességmozgás nehézkedési terében alakul, s ez a körülmény mind a család belső élettevékenységét és viselkedérendszerét, mind biológiai termő és nevelő funkcióját, illetve értékrendi orientációját átmenetileg előnytelenül is befolyásolhatja;

— az iparosítással együtt fellépő munkaerő-szükséglet a női munkaerő tömegessé válásához vezetett ugyan, de adott esetben ez problematikusá teheti a nő családi státusát, s egyes esetekben káros gazdasági és politikai következményekkel járó demográfiai kieséshez is vezethet;

— a nagycsalád például kiscsaláddá alakul át, s termelőfunkciója megszűnik, de ezzel párhuzamosan — mint szocialista személyiségformáló keret — élmény- és érzületképzés szempontjából elszegényedhetik, illetve kiürülhet;

— a tulajdonviszonyok szocialista változása a párválasztásnál egyre fokozódó mértékben kikapcsolja ugyan a gazdasági mellékszempontokat, de a nő és férfi viszonyában nem oldja meg általánosan és megnyugtatóan a kölcsönös bizonyosság- és biztonságigényt;

— a nő *jogilag* felszabadul, egyenjogúságot kap családon belül és azon kívül, de *ténylegesen* sok esetben ez túlterhelést jelenthet számára;

— a házastársak esetében a szabadság nemcsak a kapcsolat szabad megválasztását, de szabad újraválasztását is jelenti ugyan, de a gyermek tekintetében ez

a problémák özönét, az idősebbek részére pedig az egyedüllét és magányosság problematikáját veti fel.

Mindebből az derül ki, hogy a szocialista család sem problémamentes. De ez a probléma az értéktermelés történelmileg új konstellációjában gyökerezik. Abban a feladatrendszerben, amiért társadalmunk ontológiájából következően a szocialista család mindennapjainak gyakorlatában megdolgozik. Ez pedig az új értékrendszer: a *szocialista humánus*, melynek értékterét a munka, a társadalmiság, az egyetemesség, a tudatosság és a szabadság domináns értékei alkotják. A szocialista család ezt az értékrendszert termeli újra, mértékéhez közeledve vagy távolodva, a maga értékrendszerében, a szocialista módon humanizált személyiség, melynek univerzumában demográfiai magatartás, szeretet, szerelem és otthon, felelősség- és méltóságtudat és sok más új és régi, ideális és tárgyiasult, képletes vagy szimbolikus érték szerveződik. Eszményrendszer ez, mely felelősség és szabadság szocialista dimenzióiban eltérő vélemények és nézetek, elméletek és elgondolások dialógusával realizálódik harcoss humanizmusunk jegyében, a döntés és szabályozás, a családtervezés, -szervezés és -vezetés köznapi, tudományos, egyéni vagy társadalmi szintjén.

Az elképzelések tömkelegében jogos értékféltéstől, illetve borúlátástól a reális ügykezelésen át a derülátó és sokszor fantazmagóriákban lebegő elgondolásokkal is találkozunk, mert a téma megközelítésének szövevényes úthálózata könnyen csábít problémacsúsztatásra és szabálytalan előzésre. A családi élet értékközpontú vizsgálata, elemzése és értelmezése azonban a megközelítéseknek nem ebbe a kategóriájába kíván tartozni.

*Iulian Surugiu:
Magánélet*

